

OM AT SKRIVE ERINDRINGER

Ældre mennesker skriver ofte til Nationalmuseet og fortæller, at børnebørnene har bedt om at få en levnedsskildring af bedstefar eller bedstemor, og så er problemet: hvad har interesse for eftertiden?

Kan Nationalmuseet tilbyde nogen hjælp?

Om livet på landet har vi en lang række hæfter om emner spændende fra kornhøst til slagtning, fra kirkegang til markedsbesøg. Dette er vort gamle arbejdsområde.

Vi er ved at udarbejde hæfter med spørgsmål om dagliglivet i andre miljøer.

Her følger et forsøg på hjælp til beskrivelse af et levnedsløb. Det viser sig ofte, at barneårene og ungdommen er den periode, som står tydeligst i erindringerne. Beskrivelsen af denne bliver da den mest udførlige, men vi vil alligevel meget gerne også høre om de senere afsnit af Deres liv. I det følgende gives en række stikord, men det er meget velkomment at tage andre emner op.

Med hensyn til hvor meget man skal skrive, er hovedreglen: jo udførligere en beskrivelse er des interessantere. Hvis beretningen engang skal trykkes, kan den altid forkortes, men om hundrede år kan ingen gøre den mere udførlig, hvor brændende man end ønsker det. Enkelte berettere har skrevet 5.000 sider om deres oplevelser, men på 100 sider kan der også fortælles meget af interesse.

Mange kan ikke lide at sætte sig selv i centrum. Det er vi opdraget til at lade være med. Men skal man give sin erfaring videre til eftertiden, er der ikke noget, man kan fortælle så pålideligt om, som om det man selv har oplevet, iagttaget og tænkt.

Det er en almindelig erfaring, at man ofte kan lære af andres fejltagelser, af det som ikke lykkedes. Alligevel er det almindeligt, at forfattere af levnedsskildringer nøjes med at berette om det, som lykkedes, om det der blev gjort rigtigt. Hermed unddrager man imidlertid de næste generationer en mængde nyttig viden.

Mange kvier sig ved at anføre andres navne. Vi vil imidlertid gerne senere kunne sammenholde beretningerne med andre kilder, som findes i vore arkiver. Derfor vil vi gerne have de rigtige

navne. Man kan eventuelt i erindringerne bruge for eksempel H.M. og så til sidst bringe en navnefortegnelse (eventuelt i lukket konvolut), hvor der står: H.M.= Hans Mortensen, skomagermester. Smedegade 7, Lemvig, min mosters mand, var meget drikkfældig.

Til museets arkiv findes der papir af en særlig holdbar kvalitet og i en størrelse, der passer til arkivets skuffer. Papiret findes både med linier til håndskrift og uden linier til skrivemaskine. Det er ikke nødvendigt at bruge dette papir.

Når De har skrevet 3-4 afsnit, er De velkommen til at sende disse til gennemsyn. Mange er flere år om at skrive erindringer. Hvis De ikke er vant til at skrive, kan det i begyndelsen være svært at få udtrykt det, som man gerne vil have frem. Prøv at skrive mere udførligt.

Mange opgiver at skrive, fordi det er svært at stave rigtigt, forme korrekte sætninger og skrive pænt. Dette er imidlertid ikke noget problem. Skriv blot løs. En anden kan rette eventuelle fejl. Det er kun indholdet, som spiller nogen rolle for eftertiden. Husk også, at der er færrest oplysninger fra de dele af befolkningen, som har sværest ved at skrive. Nogle undskylder sig med, at deres liv har været helt almindeligt og uden større begivenheder. Sådanne liv vil vi meget gerne have beskrevet, for at eftertidens opfattelse af levevilkårene kan blive så korrekt som muligt.

Hvis De er født i udlandet, hører vi meget gerne om dette land, og vi er interesseret i Deres iagttagelser over forskelle i sædvaner mellem Deres fødeland og Danmark.

Spørgelsten bedes venligst sendt tilbage sammen med besvarelsen til

NATIONALMUSEETS ETNOLOGISKE UNDERSØGELSER
BREDE
2800 LYNGBY

med mindre De af en eller anden grund gerne vil beholde den.

BARNDOMSTIDEN

1. Beretteren

Navn, fødselsår, fødested.

2. Familien

Giv så vidt muligt en beskrivelse af Deres far- og morforældre, herunder erhverv og bopæl.

Beskriv også forældrene som personer (her eller i det følgende). Hvor og hvornår var de født. Fortæl om deres levnedsløb og erhverv. Gør rede for familiens økonomiske forhold i Deres barndom og ungdom. Hvem bestod husstanden af, herunder tjenestefolk og eventuelt andre medhjælpere.

3. Barndomshjemmet

Hvor boede Deres forældre (plejeforældre) i Deres barndom. Hvad var årsag til eventuelle flytninger.

Hvis der i byen eller kvarteret fandtes beboere af forskellige sociale (eller kulturelle) lag, gør da (her eller senere) rede for, hvorledes dette mærkedes.

Beskriv boligen, rummenes møblering og anvendelse. Husk at gøre rede for sovepladserne.

Fortæl også om boligens omgivelser, naboer, butikker, legesteder, badesteder, eventuelt sommerbolig eller kolonihave. Der findes specielle hæfter med spørgsmål om bolig, kolonihave, haver og ferieophold.

4. Dagligliv.

Beskriv såvel de daglige som de periodevis tilbagevendende gøremål i hjemmet.

Hvem gjorde hvad, hvornår og hvorledes:

Rengøring, oprydning, vask, madlavning, opvask.

Måltider, madretter (en uges spiseseddel sommer og vinter), borddækning, placering ved bordet, bordskik og bordbøn.

Personlig hygiejne.

Påklædning under forskellige årstider og ved forskellige lejligheder, arbejdstøj, søndagstøj, undertøj, nattøj o.s.v.

Tøjets anskaffelse, pasning, reparation, opbevaring.

5. Børnene

Hvem passede børnene.

Vuggeviser, remser, småbørnslege, godnathistorier, aftenbøn, mørkerædsel. Hvordan var det at være barn, hvem tyede De til, når der var behov for trøst eller hjælp, oplysning, eller når De havde gjort noget forkert. Hos hvem gik børnene på besøg alene. Regler for børnenes opførsel, krav til barnet i de forskellige aldre, afstraffelse og belønninger, ros og kritik, kontrol med børnenes færden.

Skolegang, lektielæsning, søndagsskole, kammerater, børnefødselsdage, leg (herom findes fire hæfter med spørgsmål), drilleri, slagsmål, spilopper, hærværk.

Børnenes eventuelle bidrag til familiens indtægter.

6. Familiens omgangskreds

Med hvem og under hvilke former havde familien forbindelse med naboer, arbejdsfæller, venner og slægt.

Breve, telefonsamtaler, besøg uden indbydelse, kaffedrikning, indbydelse til måltider.

Hvilke regler iagttog man (eventuelt ubevidst), når man kom sammen (tiltaleform, høflighedsformer, bordskik, anbringelse ved bordet, servering).

Hvilke stuer anvendtes, når der kom besøgende eller gæster.

Årsfester, mærkedage og selskaber. Hvem indbød man ved de forskellige lejligheder (arbejdsfæller, forretningsforbindelser, naboer, slægtninge, meningsfæller, hele familier, kun voksne, kun mænd eller kvinder). Hvordan morede man sig ved disse sammenkomster: samtale (hvilke emner), sang, musik, dans, leg, udflugter, fælles arbejder o.s.v.

7. Fritiden i og uden for hjemmet

Hvordan forløb hverdagsaftener, fridage, højtider, udflugter, ferie (herom findes fire hæfter med spørgsmål).

Bøger, radio, aviser, foredrag, spadsereture, rejser, dans, sang og musik, teater, biograf, cirkus, restaurant, friluftsliv, gymnastik, sport.

Foreningsliv (herom hæfte med spørgsmål).

8. Familiens meninger

Religiøs holdning hos de forskellige familiemedlemmer og i omgangskredsen. Var der nogen, som søgte at påvirke i religiøs eller ikke-religiøs retning. Nye strømninger, som kom frem og måske atter svandt igen.

Kirkegang, andagt, bøn, religiøs litteratur og blade, møder, religiøst præg på dagliglivet, billeder og pyntegenstande og statuer af religiøs art.

Politisk holdning hos de forskellige familiemedlemmer. Se iøvrigt spørgsmål ovenfor om religiøs holdning.

Holdning overfor andre erhverv og samfundsklasser, holdning til kongehus og til nationale spørgsmål.

Holdning til kønsrollemønstre og seksualliv, ændringer heri.

Beskriv hvad opdragelsen bevidst og ubevidst sagde om forholdet til det andet køn.

Holdning og kendskab til afvigere af forskellig art, i familien, blandt bekendte, blandt andre.

Holdning til fremtiden. Ønsker og forventninger til fremtiden.

UNGDOMSÅRENE

9. Uddannelse

Denne er det vanskeligt at stille almindelige spørgsmål om. Man har sine egne ønsker og drømme, andre personer giver råd og stiller krav, forholdene sætter grænser for ens muligheder.

Konfirmationen, forberedelse og eventuelle følger.

Fortsat skolegang.

Valg af erhverv. Hvilke erhverv havde De kendskab til. Hvem valgte. Hvad ville De selv gerne være. Hvad bestemte valget.

Uddannelse, arbejdspladsen, arbejdstiden, arbejdspladsens ledelse, løn, arbejdsfæller, takt og tone på arbejdspladsen, sygdom som følge af arbejdet. Eventuelle skift af arbejde, arbejdskamp.

10. Boligforhold

11. Fritid

Kontakt med søskende, forældre, familie.

Omgangskreds, klier.

Fritid, ungdommens mødesteder, interesser, politik, sport, foreninger, læsning, musik, dans, spil, ferie o.s.v.

12. Valg af ægtefælle

I nogle kulturer afgøres dette valg efter omhyggelige rådslagninger mellem familiens ældste, der udvælger en ægtefælle af rette familie, stand, opdragelse og egenskaber. Her i landet er det i hvert tilfælde delvis de unge, der selv må finde den rette - eller den bedst mulige. At dette valg ikke altid har været let, og at valget først er truffet efter flere fejlslagne forsøg, er normalt en af de ting, man foreholder næste generation viden om. Dette er måske uklogt, og Nationalmuseet hører gerne herom. Vi er villige til at opbevare beretningerne lukket i et passende åremål, om det ønskes.

Hvilke regler var der for de unges samvær, hvilke af disse blev overholdt, og hvilke blev det ikke.

Forlovelse, ringe, familiebesøg o.s.v.

VOKSENLIVET

13. Bosætning

Hvad var bestemmende for, at der kunne holdes bryllup.

Indtægten.

Valg af bolig, indretning, anskaffelse af møbler og udstyr. Svarede boligen til ønskerne, eller kunne disse først opfyldes efterhånden.

Deltog forældrene i valg og anskaffelse.

Brylluppet.

14. Familiens dagligliv.

Fortæl om familiens dagligliv som i afsnit 3—7. Visse begivenheder kan få stærk indflydelse på dagliglivets udformning, for eksempel børnefødsler, sygdom, hospitalsophold, dødsfald, arv, flytning til anden bolig, kvarter, by eller landsdel, og endelig kan skilsmisse medføre fuldstændige ændringer.

15. Arbejdslivet

Fortæl udførligt om de forskellige slags arbejde, De har haft i løbet af Deres liv.

Beskriv arbejdets art, arbejdspladsen, arbejdsforløbet, arbejdstid og -tempo, arbejdspauser, påklædning, kammerater, forhold til over- og underordnede, arbejdets krav til fysik og evner, løn, tilfredshed, fagforening, politiske diskussioner, arbejdskampe, forbedring eller forværring af forholdene, mekanisering, rationalisering.

Arbejdsledslshed.

Skift af arbejde.

Opbygning af egen virksomhed, konkurrence, kriser, fallit eller succes, opfindelser.

16. Personlige interesser

Sport, spil, musik, sang, dans, teater, læsning, frimærkesamling, møntsamling, fotografering, tegning, fiskeri, jagt, botanik, geologi, arkæologi, historie, samfundsforhold, kvindesag, havebrug, dueavl, hønseri, husflid o.s.v.

Beret om, hvorledes forskellige interesser eventuelt har afløst hinanden. Hvad var årsagen til, at interessen opstod. Medførte den deltagelse i foreninger, holdt De tidsskrifter, anskaffede eller lånte De bøger. Deltog andre af familiens medlemmer i interessen. Hvad fik De ud af den. Hvorfor ophørte eller svækkedes interessen.

17. Politik

Interessen for samfundets udformning.

Skiftede den politiske holdning siden ungdomstiden, hvorfor.

Deltagelse i politiske organisationer. Har De været enig med det partis politik, som De stemte på. Deltagelse i politiske møder. Politiske diskussioner i hjemmet, blandt omgangsfæller.

18. Helbredet

Legemligt og psykisk.

Har De været ude for perioder, hvor De syntes, at De trivedes dårligt, eller at De havde det særlig godt.

ALDERDOM

19. Pensionist

Anledning til at holde op med arbejdet.

Virkningen.

Beskriv nuværende tilværelse, bolig, interesser, beskæftigelse, ferie, rejser, omgangsfæller o.s.v.

Sammenligning med forældrenes og eventuelt bedsteforældrenes alderdom.

Børn og børnebørn.

20. Tilbageblik

Er der personer, begivenheder eller forhold, som har gjort særligt indtryk på, eventuelt haft indflydelse på beretteren.

Hvad er blevet bedre, og hvad er blevet dårligere i løbet af Deres liv.

Hvis De kunne leve livet om, hvad ville De så have gjort anderledes.

Har De nogle gode råd til læserne?

De er velkommen til at medsende fotografier, breve, dagbøger eller regnskaber, som belyser det beskrevne. Husk at anføre, om der er tale om gave eller lån.